

A DIETETIKUSOK ISMERTSÉGÉNEK ÉS LAKOSSÁGI MEGÍTÉLÉSÉNEK REPRESENTATÍV FELMÉRÉSE AZ INTERNETEZŐ FELNŐTT LAKOSSÁG KÖRÉBEN

✉ Moharos Melinda, Szűcs Zsuzsanna

ABSZTRAKT

A Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége (MDOSZ) 2022 májusában online felmérést végzett a dietetikusok szakmai megítélése és ismertsége témakörben, megismételve a korábbi, 2018 májusában készült felmérését. Minta és módszer: online lakossági felmérés a 18 év feletti, rendszeresen internetezők körében, a vizsgálatban 500 fő vett részt. A minta reprezentatív nem, kor és régió alapján. Az azonos módszertan lehetővé teszi a két adatfelvétel eredményeinek összehasonlítását. Eredmények: a válaszadók 98%-a saját bevallása szerint tudja, hogy mivel foglalkozik a dietetikus, 76% azt is, hogy a képesítés felsőfokú végzettséghez kötött. A felnőtt internetezők a dietetikusok véleményét és tanácsait tartják leghitelesebbnek. Dietetikus szakember felkereséséhez legnagyobb arányban (67%) a háziorvosuktól vagy szakorvostól kérnék tanácsot. A nők esetében a barátok és az ismerősök szerepe is fontos, 39%-uk ebből a forrásból is tájékozódik az étrendet érintő kérdésekben. Táplálkozási tanácsért legnagyobb arányban (68%) dietetikushoz fordulnának, ebből a szempontból nőtt a dietetikusok szerepe. Őket követik a táplálkozási szakértők és a szakorvosok. Következtetés: a felmért lakosság körében a válaszadók a dietetikusok tanácsait tartják leghitelesebbnek, legérthetőbbnek, szakmailag a leginkább megalapozottnak táplálkozási kérdésekben.

Kulcsszavak: dietetikus, felmérés, hitelesség, ismertség, Okostányér®

ABSTRACT

A REPRESENTATIVE SURVEY OF THE AWARENESS AND PUBLIC PERCEPTION OF DIETITIANS AMONG THE ADULT POPULATION WHO USE THE INTERNET

In May 2022, the Hungarian Dietetic Association (HDA) conducted an online survey on dietitians' professional perception and awareness repeating the study conducted in May 2018. Sample and method: an online survey of the Hungarian population aged 18 and over who regularly use the Internet. 500 respondents participated in the survey. The sample is representative of gender, age, and region. The same methodology allows the results of the two surveys to be compared. Results: 98% of respondents know what a dietitian does by their own admission, and 76% is also aware that the qualification requires tertiary education. Adult internet users consider the opinions and advice from dietitians is the most credible. The highest proportion (67%) would seek advice from their GP or specialist to consult a dietitian. The role of friends and acquaintances is also important, because 39% of women seek information in dietary issues from these sources. The highest proportion (68%) would consult a dietitian for nutritional advice, and the role of dietitians has increased in this respect. They are followed by nutritionists and medical specialists. Conclusion: dietitians' advice is considered to be the most credible, the most understandable, and the most professional on nutrition issues.

Keywords: dietitian, survey, credible, awareness, Smart plate

BEVEZETÉS

A dietetikai szakemberek képzése hazánkban 2022-ben ünnepi indulásának századik évfordulóját, míg a felsőfokú képzés csaknem ötvenéves. Dietetikus végzettség hazánkban négyéves, felsőfokú oktatás keretében jelenleg a következő egyetemeken szerezhető: Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar.

A dietetikusok és a táplálkozástudományi szakemberek szakmai szervezete a Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége (MDOSZ), amely 1991-ben alakult, már harmincegy éve képviseli és fogja össze a szakmát.

2022 októberében az Európai Dietetikus Szövetség (The European Federation of the Associations of Dietitians – EFAD) a Budapest Nyilatkozatban leszögezte, hogy „kizárólag a dietetikusok azok az egészségügyi szakemberek, akik megfelelő szakértelemmel rendelkeznek ahhoz, hogy a pre-

venciós célú vagy a táplálkozással összefüggő rendellenességek kezeléséhez szükséges táplálásterápiát megtervezzék, megvalósítsák és kontrollálják. Ugyanakkor szerepük túlmútat az egészségügyi ellátáson, a kormányokkal, az iparral, a tudományos élet szereplőivel való együttműködéssel és kutatásaik révén általánosan javítják a lakosság táplálkozását.”

A FELMÉRÉSRŐL

Az MDOSZ 2018 májusában reprezentatív, online kérdőíves felmérés során vizsgálta a dietetikus szakma ismertségét és szakmai megítélését a lakosság körében. Négy évvel később, 2022 májusában megismételte a felmérést, amelynek főbb témakörei közé a dietetikus szakma ismertsége és megítélése tartozott. Emellett rákérdeztünk arra is, hogy a válaszadóknak van-e személyes tapasztalatuk dietetikusokkal, valamint milyen az MDOSZ programjainak ismertsége, illetve magának az MDOSZ-nek az ismertsége és megítélése. A felmérést 2018-ban az eNET Internetkutató és Tanács-

adó Kft., 2022-ben pedig a Szinapszis Kft. végezte el azonos módszertannal. Ennek köszönhetően a két vizsgálat eredményei összehasonlíthatók.

Ötszáz fő töltötte ki a kérdőívet értékelhető módon. A minta reprezentatív nem, kor és régió alapján a hazai, 18 évesnél idősebb, rendszeresen internetező lakosságra vonatkoztatva. A megkérdezettek 45%-a férfi, míg 55%-a nő. A lakóhely szerinti megoszlás: 18% Budapesten, 22% megyeszékhelyen, 35% egyéb városban és 29% egyéb községben él. A minta életkori megoszlása: 35% 18-39 éves, 19% 40-49 éves, 15% 50-59 éves és 32% 60 éves vagy idősebb.

EREDMÉNYEK

A DIETETIKUS SZAKMA ISMERTSÉGE

Manapság már bárki talál az interneten, magazinokban és baráti társaságban táplálkozással kapcsolatos tanácsokat. A táplálkozás területe igen tág, óriási, exponenciálisan növekvő mennyiségű információ áll rendelkezésre a megelőzéstől kezdve a táplálkozásterápián át a sportágspecifikus sporttáplálkozásig. Az információk validitását kiszűrni egy laikus számára rendkívül nehéz, így a hiteles, dietetikus szakembernek is kihívás kitűnni a nem kompetens életmód-tanácsadók és egyéb – legtöbb esetben komoly marketingtevékenységet folytató – táplálkozási tanácsadással foglalkozó személyek közül. Az utóbbiak végzettsége és kompetenciája számos esetben nem elegendő egy szakszerű táplálkozási tanácsadás megtartásához. Mindezek miatt is fontos tudnunk, hogy jelenleg milyen a dietetikus szakma ismertsége a lakosság körében.

A felnőtt lakosság 74%-a tudja saját bevallása szerint, hogy mivel foglalkozik a dietetikus. További 24% részben rendelkezik erről információval, azaz szinte mindenkinek (98%) van elképzelése arról, hogy mivel foglalkozik egy dietetikus. A legnagyobb arányban a legfiatalabbak és a legidősebbek tájékozottak ebben a kérdésben.

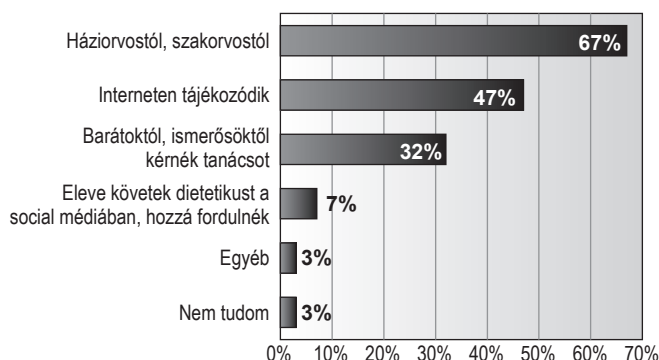
A dietetikusokat túlnyomórészt táplálkozási tanácsadóként, táplálkozási szakemberként határozzák meg. A válaszadók egyharmada (36%) említette a diétás étrend összeállítását, a táplálkozással kapcsolatos tanácsadást (32%) és megelőzést (29%). Minden ötödik (21%) válaszadó olyan szakemberként említette a dietetikusokat, akik a táplálkozástudományban jártasak, valamint egészséges és beteg emberek táplálkozásával foglalkoznak.

A felnőtt lakosság 87%-a gondolja úgy, hogy a dietetikusok kórházban dolgoznak. Csaknem 50% említette a ren-

delőket, a közétkeztetést és az élelmiszeripart is. Nemtől és életkortól függetlenül az egészségügyet gondolják legtöbben a dietetikusok jellemző munkahelyének.

Arra a kérdésre, hogy „Ha önnek dietetikus szakemberre lenne szüksége, milyen módon választaná ki a megfelelő szakembert?”, túlnyomórészt (67%) a következő választ adták: a háziorvoshoz fordulnának javaslatért, ajánlásért. Ez a férfiak körében (74%) és a 60 év feletti korosztálynál a jellemzőbb (80%), míg a barátok és az ismerősök ajánlásaira a nők (39%) kíváncsiak az átlagosnál gyakrabban (1. ábra).

Azok aránya, akik a háziorvostól kérnek javaslatot a dietetikus kiválasztásához, az elmúlt négy év alatt 6%-kal nőtt. 2018-ban a válaszadók 61%-a jelölte meg ezt a választ.

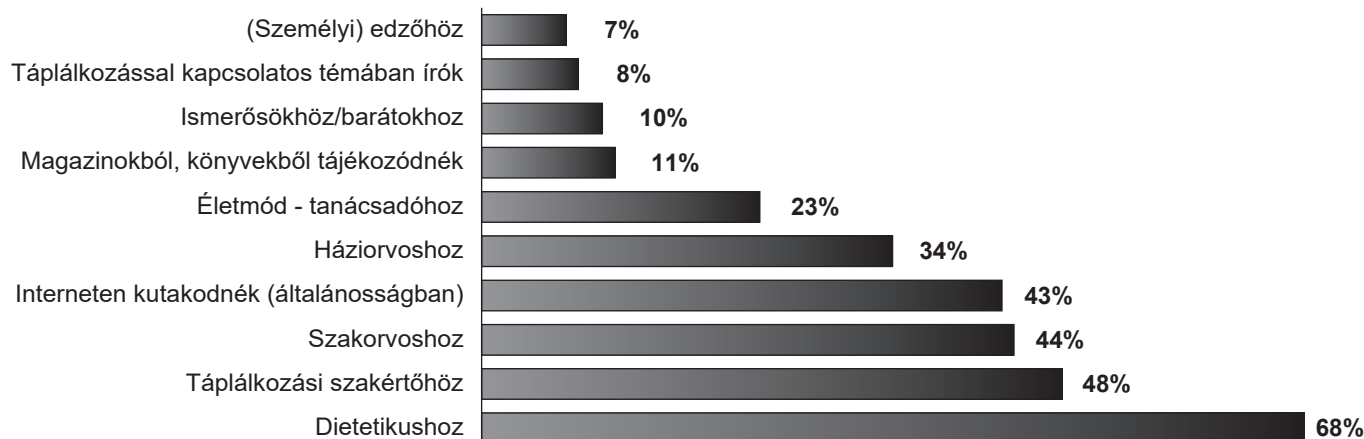

1. ábra Kinek az ajánlása alapján választ megfelelő dietetikust? (n = 500)

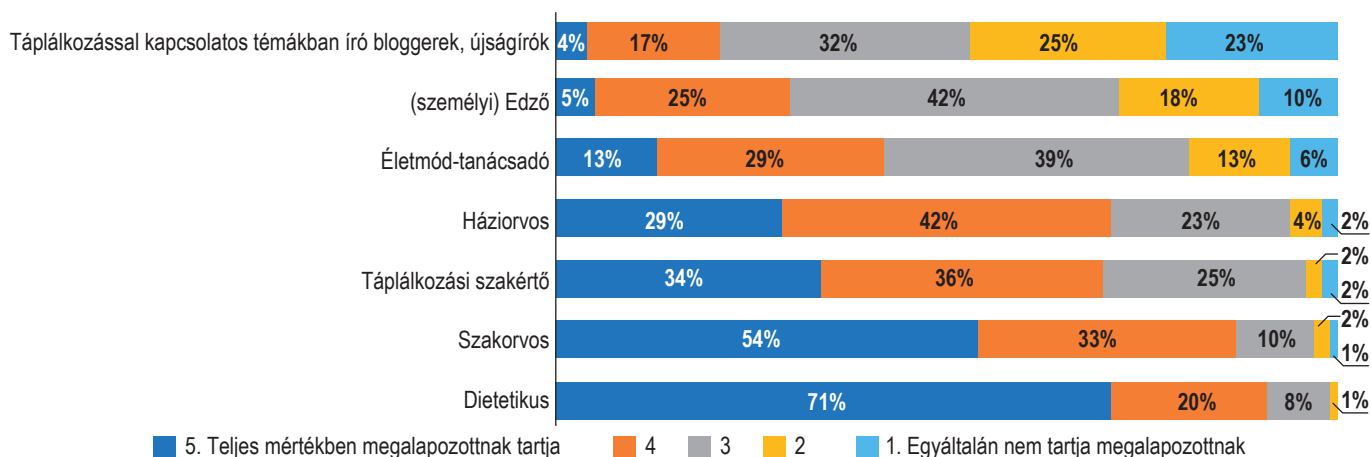
Az eredmények alapján nőtt a bizalom a lakosság körében a dietetikusok szakmai tudását illetően. Táplálkozási tanácsért 10%-kal többen fordulnának dietetikushoz, mint 2018-ban, összességében a megkérdezettek 68%-a. A táplálkozási szakértők és a szakorvosok aránya ebben a kérdésben továbbra is nagy (48% és 44%) (2. ábra). Ezért fontos, hogy a kompetenciákkal minél többen tisztában legyenek mind a lakosság, mind az ezzel foglalkozó szakemberek és a megfelelő végzettséggel nem rendelkező nem szakemberek körében, s a kompetenciahatárokat be is tartsák.

A szakma hitelessége igen jónak mondható az eredmények alapján. A megkérdezettek 70%-a teljes mértékben, további 18% inkább hitelesnek tartja a dietetikusokat. Őket a szakorvosok, a táplálkozási szakértők és a háziorvosok követik. A sorrend nem változott 2018 óta.

A válaszok alapján kiemelkedő a dietetikustól kapott tanács szakmai megalapozottsága. A részvevők 71%-a teljes

2. ábra Kihez fordulna táplálkozási tanácsért? (n = 500)

3. ábra A dietetikusok táplálkozási tanácsainak szakmai megalapozottsága (n = 500)

mértékben, további 20%-a inkább megalapozottnak tartja a dietetikusok által adott iránymutatást (3. ábra). Egyedül a szakorvosokról (80%) vélekednek megközelítően ilyen jól a válaszadók. 2018 óta csak a dietetikusok átlagértéke nőtt, ez talán jelzi a dietetikus szakembereknek és szövetségünknek a marketing és a média területén kifejtett többletmunkáját is a szakma népszerűsítését illetően.

SZEMÉLYES TAPASZTALAT DIETETIKUSSAL

A megkérdezettek 31%-a vett már részt dietetikai tanácsadón. 2018-ban ez az arány csupán 21% volt. 83%-uk állami-lag fenntartott rendelőben találkozott dietetikkal. Kedvező, hogy csaknem felük kettőnél többször is részt vett dietetikai konzultáción.

A prevenciós dietetikus munka rendkívül költségkímélő, ennek köszönhetően nagy összeget takaríthatna meg az egészségügy rendszerszinten. Ezért fontos lenne, ha jobban bekerülne a közgondolkodásba a megelőzés szerepe. A dietetikus munka terápiás haszna jóval ismertebb: a felmérésben megkérdezettek 64%-a már kialakult betegség miatt kereste fel a dietetikusát, míg csaknem egynegyedük a kedvezőtlen laboreredményei miatt (23%). Emellett az okok között szerepel az életmódváltás (28%), valamint a fogyás/hízás (26%) szándéka. Szintén jó hír, hogy a válaszadók 58%-a maximálisan, további 26%-a inkább hasznosnak találta a dietetikus által javasoltakat.

A dietetikusokhoz fordulóknak kétharmadának (67%) szakorvos ajánlotta, hogy keressen fel dietetikusot. A többi csatorna (pl. háziorvos, saját keresés, barátok, edző stb.) szerepe csökkent a korábbi adatfelvételhez képest, ám a szakorvosok jelentősége (a szakemberek ajánlásában) 14%-kal nőtt. Ez mutathatja a dietetikusok munkájának növekvő elismertségét a társszakmákban, amely egyik alapja a jó egészségügyi teammunkának.

AZ MDOSZ ISMERTSÉGE, MEGÍTÉLÉSE

Kedvező eredmény, hogy az OKOSTÁNYÉR® ismertsége 9%-ról 26%-ra nőtt 2018 óta, köszönhetően egyrészt a dietetikus kollégáknak, akik a munkájuk során alkalmazzák az OKOSTÁNYÉR®-t, másrészt a szövetség kommunikációjának és kezdeményezéseinek, illetve a különböző partneri együttműködéseknek és médiamegjelenéseknek. Ugyanakkor egyértelműen további erőfeszítések szükségesek annak érdekében, hogy táplálkozási ajánlásunk eljusson a lakosság döntő részéhez.

A felmérés szerint az MDOSZ ismertsége nőtt. A válaszadók 52%-a hallott már az MDOSZ-ról, ez enyhe növekedés (4%) a korábbi, 2018-as eredményhez képest. Legtöbbször a médiában hallottak a szakmai szervezetről (66%), ami valamivel kevesebb, mint négy évvel korábban (71%).

KÖVETKEZTETÉS

Pozitív eredmény, hogy a megkérdezettek a dietetikusokat tartják táplálkozási kérdésekben leghitelesebbnek és legérthetőbbnek, és szakmailag leginkább megalapozottnak a dietetikustól kapott tanácsokat ítélik meg. Nőtt a bizalom a lakosság körében a dietetikusok szakmai tudását illetően. Táplálkozási tanácsért 10%-kal többen fordulnának a dietetikusokhoz, mint négy évvel ezelőtt. Ez a növekedés valamelyest jelzi a dietetikus szakembereknek és szövetségünknek a marketing és a média területén kifejtett munkáját is a szakma népszerűsítését illetően. Vélhetően a szakmai hitelességnek köszönhető, hogy legnagyobb arányban a szakorvosoktól érkeznek a dietetikusokhoz a páciensek, s ők a tanácsadást túlnyomórészt hasznosnak ítélték. A dietetikusok munkáját a megkérdezettek elsősorban még mindig terápiás területen tartják fontosnak, s ez növekvő tendenciát mutat a 2018-as eredményekhez képest. A dietetikus munkájának fontos része a prevenció, azonban ez kevésbé közismert. Pedig a megelőzés hatékonysága egyértelműen igazolt nemcsak a terápiás végpontok és a páciensek életminősége, hanem az egészséggazdasági mutatók szempontjából is.

Az OKOSTÁNYÉR® ismertségének számottevő javulása jelzi az igényt a hiteles forrásból származó információkra és tanácsadásra az egészséges táplálkozást illetően. Ugyanakkor annak érdekében, hogy az ajánlás a lakosság szélesebb köréhez eljusson, további erőfeszítésekre és átfogó ismeretterjesztésre van szükség.

IRODALOM

1. Szűcs Zs. OKOSTÁNYÉR® – Új táplálkozási ajánlás a hazai felnőtt lakosság számára. Új Diéta, 2016;2-3:20.
2. Erdélyi-Sipos A, Szűcs Zs, Kubányi J. A dietetikusok megítélése a lakosság szemszögéből, Új Diéta, 2019;1:2–4.
3. Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége sajtóközlemény: EFAD Budapest Resolution. [Internet] 2022. Elérhető: <https://mdosz.hu/hun/wp-content/uploads/2022/10/sajtokozlemen-y-efad-budapest-nyilatkozat.pdf>.